

Okruhy ke státní závěrečné zkoušce

Název studijního oboru	Speciální pedagogika
Kód studijního oboru	7506T002
Typ studia	navazující magisterský
Forma studia	kombinovaná
Specializace	Psychopedie – Etopedie
Platnost od	1. 11. 2017

SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA

1. Komparativní speciální pedagogika.

Modely školských systémů. Kulturní podmíněnost v pojetí postižení. Srovnání konceptů speciální pedagogiky v různých zemích. Komprehenzivní speciální pedagogika. Komplexní služby pro osoby se zdravotním postižením v České republice a v zahraničí.

2. Specifika edukace z hlediska jednotlivých oborů speciální pedagogiky.

Specifika realizace inkluzivního vzdělávání z hlediska jednotlivých oborů speciální pedagogiky. Legislativní rámec, možnosti a meze inkluzivního vzdělávání. Příprava pedagogů na inkluzivní vzdělávání.

3. Sociální služby pro jedince se speciálními potřebami.

Sociální poradenství. Problematika sociálního zabezpečení, sociální dávky. Standardy kvality sociálních služeb.

4. Specifika edukace nadaných žáků.

Vymezení základních pojmů, různá pojetí nadání. Projevy chování a učení nadaných dětí s ohledem na jejich věk, jejich identifikace ve školním kolektivu. Legislativa týkající se edukace nadaných žáků, metody práce s nadanými žáky. Spolupráce školy a rodiny v péči o nadané dítě. ICT využívané v procesu vzdělávání nadaných žáků.

5. Specifické poruchy učení (SPU).

Definice, symptomatologie a etiologie SPU. SPU v kontextu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Individuální vzdělávací plán jako prostředek individualizace výuky s ohledem na hloubku postižení jedince se SPU. Hodnocení a klasifikace. Specifika výuky cizích jazyků. Přijímací zkoušky a maturitní zkouška u žáků se SPU.

6. Reedukace a kompenzace specifických poruch učení s hlavním důrazem na dyslexii.

Kooperativní metody učitel – žák – vrstevnická skupina se zaměřením na porozumění čteného textu (faktory determinující porozumění, posuzování úrovně, postup při nábiku porozumění, interaktivní výuka podporující zlepšení porozumění, vysuzování, metoda QAR – práce s naučnými texty).

7. Specifické poruchy chování (SPCH).

Terminologie dle mezinárodních klasifikačních systémů (DSM-V, MKN-10), etiologie, symptomatologie. Diagnostika SPCH s dopadem do pedagogické praxe. Sekundární důsledky SPCH. Psychosociální aspekty SPCH – kontext rodiny.

8. Politika zaměstnanosti v České republice.

Aktuálně platná legislativa týkající se zaměstnavatelů, uchazečů o práci a osob znevýhodněných na trhu práce. Aktivní politika zaměstnanosti a její nástroje s akcentem na jedince se speciálními potřebami.

9. Jedinci s kombinovaným postižením.

Typy kombinovaného postižení, kombinované postižení se zaměřením na hluchoslepotu. Možnosti podpory komunikace u jedinců s kombinovaným postižením. Zásady edukace a speciálněpedagogické intervence. Možnosti a meze inkluze jedinců s kombinovaným postižením.

10. Poradenství.

Poradenství pro osoby marginalizované, sociálně znevýhodněné, ohrožené sociálním vyloučením. Soudobé trendy v poradenství.

11. Vymezení logopedie jako speciálněpedagogické disciplíny.

Narušená komunikační schopnost. Ontogeneze lidské řeči. Patologie vývoje řeči. Řízení fyziologického vývoje řeči. Odchylky ve vývoji a jejich možná příčina. Organizace logopedické péče v České republice. Logopedická prevence a její zásady.

12. Okruhy narušené komunikační schopnosti.

Charakteristika jednotlivých okruhů narušené komunikační schopnosti. Speciálněpedagogická péče o jedince s narušenou komunikační schopností. Pomůcky a technické prostředky pro osoby s narušenou komunikační schopností. Specifika výchovy a vzdělávání jedinců s narušenou komunikační schopností z hlediska věku.

13. Možnosti využití ICT ve speciální pedagogice.

Možnosti využití ICT u žáků s různými typy speciálních vzdělávacích potřeb (např. vhodné druhy hardware a software).

14. Onemocnění nervového systému.

Onemocnění nervového systému (degenerativní, záchvatovitá), traumata nervového systému. Prevence, příčiny, péče a dopad na edukaci jedinců s tímto typem postižení.

15. Přístup k jedincům se speciálními vzdělávacími potřebami v procesu inkluze.

Aktuálně platná školská legislativa. Rámcové vzdělávací programy. Školní vzdělávací program. Individuální vzdělávací plán. Celoživotní vzdělávání jedinců se speciálními vzdělávacími potřebami.

16. Sociální péče o jedince s postižením.

Raná péče, chráněné bydlení, osobní asistence, stacionáře, respitní péče. Společenské organizace a občanská sdružení. Poradenské služby. Sociálně právní pomoc těžce zdravotně postiženým lidem v rámci speciálně pedagogického poradenství. Možnosti uplatnění lidí s postižením na trhu práce (podporované zaměstnávání, chráněné dílny).

17. Alternativní a augmentativní komunikace (AAK).

Alternativní a augmentativní komunikace – vymezení pojmu. Přehled metod a technik AAK. Možnosti využití AAK u jednotlivých skupin speciálněpedagogické klientely.

18. Vymezení somatopedie jako speciálněpedagogické disciplíny.

Vymezení somatopedie. Přehled tělesných postižení a chronických onemocnění. Zvláštnosti ve vývoji dítěte s tělesným postižením. Speciální vzdělávací potřeby. Možnosti a meze inkluzivního vzdělávání jedince se somatickým postižením.

19. Diagnostika a edukace jedince s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním.

Diagnostika a edukace jedince s tělesným postižením a zdravotním znevýhodněním s ohledem na školní podmínky. Pedagogická a osobní asistence. Ucelená rehabilitace. Léčebné, sociální, pedagogické a pracovní prostředky rehabilitace. Kompenzační pomůcky.

20. Vymezení surdopedie jako speciálněpedagogické disciplíny.

Vymezení surdopedie. Význam sluchu. Anatomie sluchového orgánu, fyziologie a patologie slyšení. Etiologie a symptomatologie sluchových vad (hluchota, ohluchlost, nedoslýchavost), klasifikace sluchových vad.

21. Diagnostika a edukace jedince se sluchovým postižením.

Diagnostika v surdopedii (subjektivní a objektivní zkoušky). Zásady edukace jedinců se sluchovým postižením. Pedagogická asistence, tlumočení znakového jazyka. Možnosti a meze inkluzivního vzdělávání jedinců se sluchovým postižením.

22. Možnosti speciálněpedagogické intervence a podpory jedinců se sluchovým postižením a jejich rodin.

Raná péče pro rodiny s dětmi se sluchovým postižením. Komplexní systém poradenství. Kompenzační pomůcky. Socializace jedinců se sluchovým postižením. Neslyšící jako kulturní a jazyková menšina.

23. Vymezení tyflopédie jako speciálněpedagogické disciplíny.

Vymezení tyflopédie. Fyziologie a patofyziologie zrakové percepce. Etiologie, symptomatologie a klasifikace zrakového postižení. Zvláštnosti jedinců se zrakovým postižením. Komunikace s jedinci se zrakovým postižením.

24. Diagnostika a edukace jedinců se zrakovým postižením.

Speciálněpedagogická diagnostika zrakových funkcí. Možnosti reedukace a kompenzace zraku. Zraková hygiena. Zraková stimulace a terapie. Specifika edukace, možnosti a meze inkluzivního vzdělávání jedinců se zrakovým postižením.

PSYCHOPEDIE

1. Psychopédie jako vědní obor.

Vymezení psychopédie. Základní východiska a vývoj v rámci speciální pedagogiky, postavení v soustavě věd, základní terminologie.

2. Jedinec s mentálním postižením v raném a předškolním věku.

Raná péče a možnosti rané intervence u dětí s mentálním postižením. Specifika edukace dětí s mentálním postižením v předškolním věku.

3. Specifika edukace jedinců s mentálním postižením.

Charakteristika procesu učení u jedinců s mentálním postižením s ohledem na specifika poznávacích procesů. Druhy učení. Aplikace didaktických zásad. Přehled jednotlivých metod nácviku čtení a psaní včetně jejich komparace.

4. Alternativní přístupy.

Alternativní přístupy k edukaci a péči o jedince s mentálním postižením v České republice a v zahraničí. Alternativní a augmentativní komunikace.

5. Volný čas a zájmová činnost jedinců s mentálním postižením.

Motivace jedince s mentálním postižením ke spolupráci, individuální přístup. Přehled vhodných volnočasových aktivit. Organizace, spolky a kluby v oblasti volnočasové edukace jedinců s mentálním postižením.

6. Metody a formy práce s dospělým jedincem s mentálním postižením.

Sociální učení. Vzdělávání dospělých jedinců s mentálním postižením, zásady komunikace.

7. Zapojení jedinců s mentálním postižením do spoluřozhodování.

Sebeobhajování v České republice a v zahraničí a jeho význam pro jedince s mentálním postižením.

8. Partnerství a sexualita jedinců s mentálním postižením.

Prevence sexuálního zneužívání. Manželství a rodičovství u osob s mentálním postižením. Etické aspekty.

9. Problematika zaměstnávání jedinců s mentálním postižením.

Aktuálně platná související legislativa. Podporované zaměstnávání ve vztahu k dalším možnostem pracovního uplatnění.

10. Trénink dovedností potřebných k získání a udržení vhodného pracovního místa.

Podpora poskytovaná zaměstnavateli a rodině. Tranzitní program v zahraničí a u nás. Možnosti uplatnění tranzitního programu v dalších oblastech života lidí s mentálním postižením.

11. Jedinec s mentálním postižením v období stáří.

Charakteristika jedince s mentálním postižením v období stáří. Naplňování potřeb a specifické služby pro jedince s mentálním postižením v období stáří.

12. Diagnostika v psychopedii.

Interdisciplinární komplexní přístup a týmová spolupráce. Zásady psychopedické diagnostiky. Diferenciální diagnostika.

13. Využití klinických a standardizovaných metod v psychopedické diagnostice.

Charakteristika klinických a standardizovaných metod. Testové metody. Vývojové škály. Vyšetření adaptivních schopností.

14. Diagnostika specifických funkcí.

Využití hry jako diagnostické situace. Specifika diagnostiky specifických funkcí u klientů s mentálním postižením.

15. Pervazivní vývojové poruchy.

Základní vymezení, etiologie, stručná charakteristika jednotlivých pervazivních vývojových poruch.

16. Poruchy autistického spektra se zaměřením na dětský a atypický autismus.

Etiologie, symptomatologie, diagnostika. Specifika speciálněpedagogické intervence u jedinců s dětským a atypickým autismem, zásady edukace.

17. Poruchy autistického spektra se zaměřením na Aspergerův a Rettův syndrom.

Etiologie, symptomatologie, diagnostika. Specifika speciálněpedagogické intervence, zásady edukace.

18. Specifika edukace jedinců s poruchami autistického spektra.

TEACCH program/strukturované učení, jeho východiska, principy, způsob aplikace ve speciálněpedagogické praxi. Význam pro jedince s poruchou autistického spektra.

19. Využití alternativní a augmentativní komunikace u jedinců s poruchami autistického spektra.

Přehled konkrétních metod a technik, které se využívají u cílové skupiny jedinců s poruchami autistického spektra.

20. Sociální dovednosti jedinců s mentálním postižením a poruchami autistického spektra.

Vymezení sociálních dovedností a jejich významu pro každodenní život. Možnosti intervence a terapie. Sociální dovednosti jako jedna z komponent emoční inteligence.

21. Využití alternativní a augmentativní komunikace u dospělých a seniorů s mentálním postižením.

Přehled konkrétních metod a technik, které se využívají u dospělých a seniorů s mentálním postižením. Rozdíly oproti využití AAK u dětí.

22. Možnosti a meze inkluzivního vzdělávání jedinců s mentálním postižením.

Předškolní, základní a střední vzdělávání jedinců s mentálním postižením. Aktuálně platná legislativa. Kurikulární dokumenty. Individuální vzdělávací plán. Pedagogická asistence.

23. Komplexní poradenství pro osoby s mentálním postižením.

Komplexní poradenství se zaměřením na poradenství speciálněpedagogické. Role speciálněpedagogického centra a pedagogicko-psychologické poradny.

24. Jedinec s kombinovaným postižením z pohledu psychopedie.

Mentální a další přidružené postižení. Zásady speciálněpedagogické intervence a edukace. Možnosti podpory jedince s kombinovaným postižením. Kompenzační pomůcky.

ETOPEDIE

1. Etopedie jako vědní obor.

Základní východiska a vývoj v rámci speciální pedagogiky, postavení v soustavě věd, základní terminologie.

2. Historický vývoj etopedie.

Vývoj etopedie v kontextu vzniku samostatného oboru v rámci speciální pedagogiky, historický vývoj přístupů k jedincům s poruchami chování u nás a ve světě. Změny v etopedii na přelomu 21. století ve vztahu k edukaci.

3. Morální vývoj jedince v pojetí Piageta a Kolhberga.

Dysharmonický vývoj osobnosti. Norma, normalita, morální, sociální a právní normy. Trestní odpovědnost.

4. Klasifikace poruch chování.

Cílová edukační skupina. Dítě v riziku poruchy chování. Dítě s problémem v chování. Dítě s poruchou chování.

5. Diagnostika poruch chování.

Diagnostika poruch chování psychologická, sociologická, speciálně pedagogická. Interdisciplinární přístup. Nástin teorií vzniku poruch chování – historizující, současné. Rizikové faktory vzniku poruch chování.

6. Tendence a aktuální trendy v etopedii ve školách hlavního vzdělávacího proudu.

Inkluzivní edukace žáků s poruchami chování. Systémový přístup k řešení edukace žáků s poruchami chování. Edukace žáků s poruchami chování ve speciálních školských zařízeních.

7. Legislativní normy upravující problematiku edukace a péče v etopedických zařízeních.

Sociálně-právní ochrana dětí. Právní úprava sociálně-patologických jevů a rizikového chování ve školách a školských zařízeních.

8. Specifika edukace jedinců s poruchami chování.

Principy, cíle, úkoly, speciálně pedagogický proces, aplikace speciálně pedagogických metod.

9. Specifika edukace jedinců s poruchami pozornosti a hyperaktivitou.

Definice, etiologie, symptomatologie, diagnostika, prevence a intervence ADD, ADHD.

10. Specifika edukace jedinců s poruchami řízeného chování.

Definice, etiologie, symptomatologie, diagnostika, prevence a intervence (neposlušnost, opoziční chování).

11. Specifika edukace jedinců s poruchami chování spojenými s agresí.

Definice, etiologie, symptomatologie, diagnostika, prevence a intervence (agrese, šikana). Metodický pokyn k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních. Kyberšikana.

12. Specifika edukace jedinců s poruchami chování spojenými s konfliktem.

Definice, etiologie, symptomatologie, diagnostika, prevence a intervence (lež, záškoláctví, krádeže).

13. Specifika edukace jedinců s emočními poruchami.

Definice, etiologie, symptomatologie, diagnostika, prevence a intervence (úzkostné poruchy, konverzní porucha, deprese, suicidální chování).

14. Možnosti zvládání náročných výchovných situací v procesu edukace.

Postavení učitele. Vedení třídního kolektivu. Prevence kázeňských problémů – škola, třída, pravidla, hodnocení, vztahy, efektivita výuky.

15. Specifika edukace jedinců s poruchami chování dle věkových zvláštností.

Emoční a sociální vývoj. Sociální učení. Sociální dovednosti a emoční inteligence. Techniky modifikace chování. Užívání odměn a trestů. Vrstevnická skupina a sociální vztahy. Problémy se skupinovým chováním.

16. Rodina v procesu edukace jedinců s poruchami chování.

Základní psychické potřeby člověka (Matějček, Maslow). Psychická deprivace a subdeprivace – její reparabilita. Osoby ohrožené prostředím. Dysfunkční rodina. Problematika náhradní rodinné péče. Spolupráce rodiny a školy.

17. Systém a organizace poradenství ve vztahu k edukaci jedinců s poruchami chování.

Poradenská diagnostika a intervence. Role školského poradenského zařízení a školního poradenského pracoviště.

18. Problematika ústavní a ochranné výchovy.

Proces zařazování dětí a mladistvých do zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, resocializační přístupy. Preventivně výchovná péče.

19. Závislostní chování.

Definice, terminologie, sociokulturní kontext. Specifika u dětí do 15 let. Patologické hráčství. Primární, sekundární a terciální prevence v etopedii. Možnosti realizace preventivních aktivit v rámci edukace.

20. Etopedické aspekty kriminality a delikvence.

Dětská kriminalita. Kriminalita mladistvých. Kriminalita dospělých.

21. Kriminální osobnost pachatele a její vývoj, pojem viktimologie, viktimnost, viktimizace chování obětí.

Typologie oběti, pomoc obětem trestných činů, význam viktimologie pro prevenci. Posttraumatická stresová porucha.

22. Koncepce penologie a vztah k jiným oborům.

Účel trestu v historických souvislostech. Druhy a charakteristika trestů. Předmět resocializace v trestech odnětí svobody. Programy zacházení s odsouzenými a jejich charakteristika. Organizace vězeňství v České republice.

23. Domácí násilí.

Definice pojmu, základní formy a jejich charakteristika. Specifika ohrožené osoby. Interdisciplinární přístup. Stalking – definice, historie pronásledování. Motivační vzorce jednání agresora, srovnání přístupů řešení u nás a v zahraničí.

24. Možnosti uplatnění expresivní terapie v rámci edukace jedinců s poruchami chování.

Psychoterapeutické přístupy. Základní terapeutické směry. Expresivní terapie (arteterapie, muzikoterapie, dramaterapie, taneční a pohybová terapie, biblioterapie).

Obsahová správnost	
Předkládající katedra	KSS
Jméno předkladatele	Mgr. Hana Joklíková, Ph.D.